

«Лісова пісня», режисер Людмила Колосович. Львівський драматичний театр ім. Лесі Українки

«Лілея» за казкою Лесі Українки режисер Руслан Неупокоев. Чернівецький обласний театр ляльок

Марія Тетерюк

«Лісова пісня»: варіації Луцького театрального фестивалю

Завдяки першому Всеукраїнському фестивалю вистав за п'єсами Лесі Українки авторці цієї статті випало побачити аж п'ять вистав за драмою-феєрією «Лісова пісня» поспіль. На перший погляд, така кількість прочитань одного твору, втиснута в короткий проміжок часу, може викликати втому в глядача сюжетною одноманітністю. Проте саме завдяки щільності показів глядацька увага починає концентруватися не на сюжеті (тим паче, що він усім відомий зі школи), а на особливостях режисерських вирішень, акторській грі та сценографії, які й творять власне театральне мистецтво, на протигагу літературному. Утім, вистави різнилися й тим, що були розраховані на аудиторію різного віку: дві вистави лялькових театрів та три драматичних.

Київський державний академічний театр ляльок запропонував «Лісову пісню» у виконанні маріонеток, доповненому грою акторів. Вистава, прем'єра якої відбулася ще 2006 року, хоча й орієнтована насамперед на дитячу аудиторію, практично без скорочень відтворює текст оригінального твору. «Лісова пісня» трактується тут як фантастична казка за допомогою барвистих декорацій та акторської гри, що своєю неспішністю нагадує ритуальне дійство. На жаль, для школярів-глядачів сприймання на слух класичної поезії впродовж двох годин (а саме стільки триває вистава) видалося дещо складним завданням. Як зазначив режисер вистави Леонід Попов в інтерв'ю для Першого Національного телеканалу, влаштувати перегляд вистави для шкільних класів було не найкращим рішенням: «Мале-ча ще не розуміє тих проблем, яких торкається в драматургії Леся Українка. А от коли діти приходять з батьками на виставу, і поруч сидить батько, мама чи бабуся, – вони допомагають зрозуміти, що відбувається». Господарі фестивалю, Волинський академічний театр ляльок, запропонували натомість драматичну виставу, де ляльки з'являються лише епізодично. Режисер Анатолій Поляк акцентував

історію кохання Мавки та Лукаша, що, певно, відповідає розумінню цієї драми старшокласниками, які саме переживають свої перші любовні розчарування. По закінченні вистави більша частина трупі дістала почесні дипломи від Голови західного відділення Спілки театральних діячів України Федора Стригуна.

Постановки «Лісової пісні» на великій сцені вразили різноманітністю оригінальних прочитань. Криворізький театр музично-пластичних мистецтв «Академія руху» зумів відтворити драму без слів, самими лише рухами акторів, які в поєднанні з мінімалістичними декораціями, створювали яскраві метафоричні сцени. Ідейний стрижень вистави створює триразова поява на сцені Душі, що грає на скрипці, у супроводі двійника Лукаша, який виявляється лише маріонеткою долі, заведеною іграшкою, що виконує свій танок. Сергій Бельський, виконавець ролі Лукаша, незважаючи на молодий вік, продемонстрував майстерну пластику, яскраво виявлену у сцені перетворення на вовкулаку, – його постать неначе змінює форму, передаючи надприродну анатомію.

У виставі Волинського академічного музично-драматич-

Софія Онищук-Коць та Анатолій Сичук у виставі «Лісова пісня». Режисер Віталій Денисенко, Волинський академічний обласний театр ім. Шевченка

«Лісова пісня». Режисер Анатолій Поляк. Волинський академічний обласний театр ляльок

ного театру ім. Шевченка поєдналися елементи драми, мюзиклу та балету. Варто відзначити знахідку режисера Віталія Денисенка, який відтворив анімістичне світобачення Мавки, залучивши акторів виконувати ролі рослин. Оригінальним у цій виставі є трактування образу Перелесника, якого зіграв Анатолій Сичук. Зазвичай цей персонаж постає екзальтованим тендітним юнаком, чії спроби звабити Мавку виглядають дещо комічно через відсутність тієї пристрасті та життєвої сили, які він символізує у Лесі Українки. У Віталія Денисенка Перелесник несподівано обертається жартівливим козаком, що нагадує гоголівських героїв. І цей незвичний вибір виявляється дуже вдалим: Перелеснику вдається, як в оригінальному творі, одночасно бути і легковажним у своєму коханні до Мавки, і пристрастним, і по-своєму їй вірним.

Найсильніше враження справила вистава нещодавно відродженого Львівського театру ім. Лесі Українки. У виставі, художником-постановником якої є Наталія Руденко-Краєвська, поєднано фентезійну стилістику (весняний костюм Мавки в першій дії робить її схожою на фею, а Лісовик з рогами на голові у другій нагадує друїда) з дохристиянською (рунічні написи та солярні символи на полотняних декораціях, музичний супровід з творів фолк-гурту «Даха-Браха»). Втім, незважаючи на підкреслену химерність, герої поводяться дуже реалістично, швидко забуваєш навіть, що вони говорять віршами. Режисер Людмила Колосович буквально втягує глядача в сценічний простір. По-перше, дія відбувається не в глибині кону, а радше в просторі між ним та глядачами: на сходах, на краю сцени, актори кількаразово проходять крізь зал, а Русалка виголошує деякі репліки прямо з балкону. По-друге, завдяки вдалому гумористичному тлумаченню деяких сцен, персонажі (в першу чергу, сільські мешканці: Лукаш, Килина та мати Лукаша) набувають життєвої конкретності. Такий тон задано з першої сцени вистави, коли огрядний Водяник, намагаючись підкреслити який він грізний, бризкає на глядачів водою. Незважаючи на таке осучаснення, виставі не бракує і піднесеної серйозності, яка досягає кульмінації у фінальному монолозі Мавки.

Варто додати, що окрім «Лісової пісні» до фестивальної програми потрапили й інші твори Лесі Українки. Чернівецький обласний театр ляльок показав «Лілею» за однойменною казкою. Незважаючи на схематичні декорації, карикатурну емоційність акторів та одноманітну музику, виконавцям все ж вдалося створити атмосферу гри, яка сподобалася шкільній аудиторії. Режисер дещо

змінив сюжет казки, додавши від себе фінальну моральну настанову: «Кожен сам вирішує, ким йому бути». На жаль, вона виглядала гіркою іронією, оскільки актори грають слуг, що бавляться ляльками, ухиляючись від прибирання панського будинку, і можуть вирішувати, ким їм бути, лише в уяві, повсякчас озираючись, чи не йде їхня пані. Хмельницький академічний обласний театр ляльок спеціально для фестивалю підготував моновиставу «Лесині листи», де використані були прийоми театру тіней: завдяки руху світла темні силуети за паперовим екраном ставали динамічними та об'ємними. У спектаклі, заснованому на дитячих листах Лесі Українки до Є. Драгоманової, акцентовано трагічний перелом у житті письменниці, спричинений захворюванням на туберкульоз. Маленька Леся у зворушливому виконанні Лідії Ковницької має дитячі радощі та турботи: вчиться грати на фортепіано, розповідає про прилюдну кицьку і бешкети старшого брата, заздрить гарним лялькам молодшої сестри. Але все змінюється після операції 1883 року, – тон виконавиці стає серйозним, вгадується твердість характеру, яка супроводжуватиме Лесю Українку все життя.

Доросла аудиторія мала змогу побачити дві вистави Дніпропетровського музично-драматичного театру ім. Шевченка: «На полі крові» (режисер Лідія Кушкова) та «В катакомбах» (режисер Вілен Головко). Обидва твори аналізують проблеми віри та релігійних сумнівів. У «На полі крові» Іуда (Вілен Головко) намагається виправдати свою зраду перед випадковим Прочанином (Петро Кулик), зачіпаючи проблеми любові та відповідальності. Прочанин, спочатку цілком уважний слухач, під кінець вистави впадає в моралізаторство, відкидаючи усі палкі та суперечливі виправдання Іуди та даючи змогу глядачу обрати будь-яке з них або ж запропонувати власне. У моновиставі «В катакомбах» Вілен Головко продовжив пристрастно переживати релігійні сумніви, тепер уже виконуючи всі 13 ролей, передбачених в тексті п'єси. Місцями вони змішувалися так, що неможливо було виділити індивідуальні голоси, але центральним героєм вистави залишався Неофіт, який, відкинувши вигідні можновладцям релігійні догми, зрештою рушив на боротьбу з рабством (драму було написано 1905 року під час Першої російської революції).

Загалом, цьогорічний фестиваль за творами Лесі Українки у Луцьку створив чудовий прецедент, який, сподіватимемося, повториться ще не раз та сприятиме поширенню геніальних творів Лесі Українки на українських сценах.